

Cristina TĂNASE

MIȘCAREA FEMINISTĂ REFLECTATĂ ÎN PRESA INTERBELICĂ

Lupta pentru obținerea drepturilor și libertăților individuale sau colective a marcat societatea omenească pe tot parcursul evoluției sale. Mișcarea feministă, fenomen social apărut în secolul al XIX-lea, s-a dezvoltat în secolul următor, când femeile, muncind la fel ca bărbații, cer drepturi egale cu ale acestora. Pentru a beneficia de aceste drepturi, femeia a fost nevoită să treacă peste o serie de obstacole, dintre care cele mai importante au fost legislația – conform căreia femeile erau elemente ale societății, dar nu erau cetățene – și instituția Bisericii – învățăturile acesteia așezând-o pe o treaptă inferioară bărbatului.

Rolul femeii în societatea românească de până la Primul Război Mondial era preponderent de soție, mamă și gospodină. Femeile române încep să se implice în viața socială odată cu apariția, la Brașov, a primei societăți feministe, Reuniunea Femeilor Române, înființată în anul 1850. Era o societate filantropică, de ajutorare a văduvelor și orfanilor de război, care își propusese să se implice și în dezvoltarea învățământului, prin înființarea de școli de fete.¹ După modelul acesteia, în alte orașe din Transilvania vor fi înființate societăți asemănătoare, astfel că, în anul 1913, la Congresul de la Brașov, Uniunea Femeilor Române cuprindea 61 de societăți feministe.² Dincolo de Carpați, primele două asociații feministe apar la Iași, în anul 1866: Reuniunea Femeilor Române și Liga Femeilor Române.³

Între cele două războaie mondiale fenomenul ia amploare, acest fapt datorându-se ușurinței cu care societățile feministe din Ardeal și Regat vor putea să colaboreze după Unire și importanței pe care o va avea presa scrisă în răspândirea ideilor feministe. „Gazeta Femeii”, „Femeia de mâine”, „Jurnalul Femeii”, „Tribuna femeii” erau doar o parte a gazetelor interbelice dedicate aproape în totalitate răspândirii curentului feminist, aceste ziare însă nu ajungeau în mâinile tuturor cititorilor, așa încât „Femeia satelor”, „Albina”, etc. vor face cunoscută ideea de feminism în mediul rural. Apariția ziarelor feminine atrăgea după sine comentariile „unor mânuitori de pană, cari s-au grăbit să reamintească intelectualilor că prima ocupație a femeii trebuie să rămâie bucătăria”⁴.

Probleme legate de drepturile femeilor se regăseau sporadic în ziarele de mare tiraj, „Universul”, „Dimineața”, „Scena” (unde apărea constant „Rubrica femeii”), „Adevărul” cu „Cronica feminină” sau „Gazeta Transilvaniei” care publicau opinii pro și contra acestui subiect. În funcție de periodicitatea publicării dezbaterilor privind mișcarea feministă, se poate afirma că acestei probleme nu i se acordă o mare importanță, puține fiind articolele de primă pagină legate de acest subiect, cele mai multe relatări fiind găzduite pe ultima pagină sau apărând ca simple anunțuri. Deseori apar dezbateri pe tema acordării de drepturi femeilor; breasla gazetarilor, fiind majoritar bărbătească, accepta cu greu noul curent.

Societatea românească era una tradiționalistă, în care mai dăinuiau vechile cutume conform cărora femeia era inferioară bărbatului și dependentă de acesta. Biserica susținea că femeile trebuie să fie ascultătoare și supuse taților și soților lor. În ceea ce privește căsătoria, aceasta nu putea fi alegerea femeii, ci era determinată de voința părinților, fetele fiind obișnuite de mici cu gândul că se vor căsători și vor trebui să devină neveste bune pentru viitorii lor soți. Aceste mentalități învechite nu vor reuși să împiedice progresul societății românești, care va contribui substanțial la emanciparea

¹ Măriuca Radu, *File din activitatea Reuniunii femeilor române din Brașov (1850-1918)*, în „Cumidava”, Brașov, XV-XIX, 1990-1994, p. 161.

² *Anuarul Uniunii Femeilor Române din Ungaria*, Brașov, an I, nr. 1, mai, 1914, p. 3.

³ *Conferința doamnei Calypso Botez. – Drepturile femeii în Constituția viitoare*, în „Carpații”, an II, nr. 5, 30 ianuarie 1922.

⁴ *Apariția unui ziar feminin*, în „Femeia de mâine”, an I, nr. 5, septembrie 1930, p. 4.

femeii. În mediul citadin, „*femeia a fost nevoită în cele mai multe cazuri să iasă din cercul familiei*”⁵ pentru a-și găsi o ocupație, a-și câștiga existența sau din dorința de a fi independentă. O parte a tinerelor de la sate vor emigra pentru anumite perioade de timp spre capitală, în casele boierilor, trimise de părinți ca „fete în casă”, unde vor lua nemijlocit contact cu moda și schimbările vremii.

Perioada dintre cele două războaie mondiale este marcată de înmulțirea numărului de societăți de femei, iar faptul că acestea acționau la unison reiese din ecourile care apar atât în presa locală, cât și în cea de nivel național. Exista o strânsă colaborare între societățile doamnelor române din Transilvania și de dincolo de Carpați, datorată legăturilor pe care le stabiliseră vârful ierarhiei feministe, după Marele Război. Între personalitățile care au activat pe scena mișcării de emancipare a femeii se regăsesc nume cu rezonanță: Cantacuzino, Cutzescu-Stork, Negruzzi, Baiulescu. Aceste „doamne române” proveneau din familii care cunoșteau însemnătatea luptei pentru drepturile românilor, importanța operelor filantropice, a educației în familie și în instituții specializate.

Sub înaltul patronaj al reginei Maria, căreia multe dintre feministe îi erau apropiate, acestea vor participa la acțiuni filantropice „*îngrijind de cei răniți*”⁶ și ocrotind văduvele și orfanii de război.

Având exemplul altor națiuni, mișcarea feministă din România își propune un program de dezvoltare a învățământului în rândul tinerelor fete, urmărindu-se „*ridicarea culturală a femeii*”. Trecuse vremea în care întâlnirile literare, seratele, cercurile și saloanele imprimau moda, educația în cadru specializat țintea „*interesul familiei, societății și Patriei*”.⁷ Educația tinerelor fete era concretizată prin asigurarea unei pregătiri practice temeinice⁸ întregite de acumularea unor cunoștințe de cultură generală în școli patronate de societăți feminine, de diferite personalități ale Familiei Regale sau de stat.

O situație specială o reprezenta femeia din mediul rural, pe care o serie de factori (părinții, care nu vedeau un folos real imediat și refuzau să-și trimită fiicele la școală, ideea că fetele nu trebuie crescute la fel cu băieții pentru că ele au alt destin în viață, devenind soții, și bărbații, care nu aveau pentru ele nicio considerație) o împiedicau să aibă acces la învățătură. În acest sens, gazetele feministe iau atitudine publicând articole de genul *Femeia dela țară*, *Cooperativele sătești feminine* sau *Școala țărănească pentru femei*. Pe de altă parte, congresele feministe vor adopta moțiuni „*pentru îndrumarea femeilor sătence, să se dea o mai mare dezvoltare cursurilor complimentare și să fie organizate pe baze practice*”⁹. Într-o conferință publicată în „Gazeta Transilvaniei”, Maria Baiulescu, președinta Uniunii Femeilor Române, explica rolul surorilor de ocrotire, care trebuiau să colinde satele românești și „*să se apropie de țaranca română, să-i dea sfaturi luminoase, s-o scoată din ignoranța în care trăiește, să-i înlăture superstițiile stricătioase, să-i completeze cunoștințele, să-i dea ajutorul necesar*”¹⁰. Prin educație se urmărea întărirea sentimentului național, „*dezvoltat de femei în familie ... asupra copiilor*”¹¹, vizând ocrotirea credinței, obiceiurilor și limbii române. Portul popular a avut un rol important pentru românii din Ardeal, servind „*în vremurile primejdioase ca steag național pe care îl arboram cu fiecare ocaziune*”¹². Luând modelul delegației Grupării Femeilor Române din Brașov, la congrese, feministe se vor prezenta îmbrăcate în costume naționale care, în perioada interbelică, imprimaseră moda citadină.

Un alt punct important din cadrul programului feminist îl reprezenta combaterea imoralității și asigurarea protecției fetelor și femeilor, urmărindu-se „*desfășurarea localurilor de desfășurare*”¹³,

⁵ *Apel către femeile române*, în „Gazeta Femeii”, nr. 76-77, 21 octombrie 1934.

⁶ *Activitatea feministă în dezvoltarea sistemului național*, în „Gazeta Femeii”, nr. 74-75, 5 octombrie 1934.

⁷ *Răspuns la chemarea surorilor din România*, în „Gazeta Transilvaniei”, nr. 37, 16 februarie 1919.

⁸ *Spre o viață nouă*, în „Femeia satelor”, nr. 2, februarie, 1935, p. 7.

⁹ *Congresul grupării femeilor române*, în „Gazeta Femeii”, nr. 31-32, 15 noiembrie 1935.

¹⁰ *Ocrotirea țărancii noastre*, în „Gazeta Transilvaniei”, nr. 94, 15 mai 1919.

¹¹ *Activitatea feministă în dezvoltarea sistemului național*, în „Gazeta Femeii”, nr. 74-75, 5 octombrie 1934.

¹² Maria B. Baiulescu, *Portul nostru național românesc*, în „Femeia satelor”, nr. 1, ianuarie, 1935, p. 6.

¹³ *Apel către femei*, în „Nihil Sine Deo”, nr. 97, 3 iunie 1923.

predarea în școli a unor cunoștințe minime de educație sexuală și înființarea unor cluburi de tineret sub îndrumarea „*doamnelor din societățile feministe*”¹⁴. Moralizarea era o problemă care preocupa mișcarea feministă la nivel mondial, Congresul Internațional de Morală Socială de la Budapesta atingând aspecte legate de cauzele apariției și dezvoltării imoralității și măsurile ce trebuiesc luate pentru combaterea acesteia. Delegația română participantă la acest congres „*a făcut o expunere privitoare la regimul moravurilor din țara noastră*”, cu referire la Legea sanitară din 1930, care stipulează aspecte legate de această problemă.¹⁵

Într-o societate plină de lipsuri cum era cea românească, feministele încercau să găsească soluții acționând în cadrul asociațiilor de femei, ținând prelegeri, publicând articole în presa feministă și în ziarele de mare tiraj sau participând la congrese naționale și internaționale. Lupta împotriva alcoolismului (plagă care măcina societatea românească și nu numai) și aspecte legate de igienă se regăseau adesea pe ordinea de zi a întrunirilor feminine. Periodicele cu caracter medical avertizau viitoarele mame de răul pe care îl poate provoca lipsa de igienă, consumul de alcool sau practicarea unor meserii istovitoare.¹⁶ Apar societăți pentru combaterea alcoolismului („*Dușmanii alcoolului și ai nicotinei*”¹⁷), „*Mișcarea împotriva băuturilor spirtoase*”¹⁸) și legi împotriva consumului de alcool în exces.

Un loc aparte în peisajul gazetăresc interbelic îl ocupă „*Albina*”, publicație enciclopedică populară, editată într-un limbaj adecvat cititorilor din lumea satelor. Paginile acesteia asigură asistență juridică femeilor din mediul rural, legislația – pentru a fi mai ușor înțeleasă – cuprindea exemple din viața cotidiană. Ministerul Sănătății și Ocrotirilor Sociale pregătea o lege care să apere drepturile „*copiilor din flori*” și ale mamei, aceasta din urmă putând intenta proces pentru legalizarea paternității. „*Dacă is prea mulți tați și femeia nu poate dovedi care e tatăl adevărat, atunci judecata va sili pe toți presupușii să plătească fiecare partea lui pentru creșterea copilului până la vârsta de 16 ani.*”¹⁹

Acordarea de drepturi civile și politice femeilor a fost unul dintre cele mai importante puncte din programul mișcării feministe din România, pentru care au militat asociațiile de gen urmând exemplul altor popoare, unde femeile câștigaseră dreptul de a fi cetățene (adeseori apar în gazetele românești articole preluate din presa internațională: *Femea în Statele Unite*²⁰, *Femeia franceză*²¹, *Femeile la Parlament – Karlsruhe*²²).

În dreptul civil românesc, situația femeii căsătorite era o absurditate, aceasta fiind „*asimilată unui minor*”²³ care nu avea dreptul să beneficieze de banii familiei în interesul său personal dacă nu avea acceptul soțului sau un act semnat la tribunal și nu putea să facă comerț decât în baza unui mandat din partea soțului. În urma demersurilor efectuate de asociațiile feministe, dreptul civil românesc se va modifica, astfel încât femeia majoră, prin căsătorie, își va putea exercita toate drepturile civile, fără ca acestea să mai fie supuse aprobării soțului. Legislația muncii va cunoaște o serie de modificări, în ciuda eforturilor depuse de către patronate, stabilindu-se concediul pre- și postnatal, interzicerea muncii de noapte a femeilor și copiilor, igiena localurilor de muncă, durata muncii de 8 ore, repausul obligatoriu săptămânal etc.

¹⁴ *Congresul Uniunii femeilor române*, în „*Gazeta Femeii*”, nr. 72-73, 19 septembrie 1934.

¹⁵ *De vorbă cu d-ra Ella Rădulescu membră în delegația română la Congresul Internațional de Morală Socială dela Budapesta*, în „*Gazeta Femeii*”, nr. 78-79, 13 noiembrie 1934.

¹⁶ Ovidiu Alfandary, *Igiena sarcinei*, în „*Noua Maternitate*”, nr. 27-28, iulie-august, 1925, p. 428.

¹⁷ „*Ardealul*”, nr. 191, 17 noiembrie 1923.

¹⁸ „*Albina*”, nr. 11-12, 15-31 mai 1924.

¹⁹ *Pentru apărarea copiilor din flori*, în „*Albina*”, nr. 17-18, 1-15 iunie 1923.

²⁰ „*Ardealul*”, nr. 31, 29 iulie 1927.

²¹ „*Gazeta Femeii*”, nr. 23-24, 15 iulie 1935.

²² „*Gazeta Transilvaniei*”, nr. 6, 9 (22) ianuarie 1919.

²³ *Drepturile femeii*, în „*Gazeta Femeii*”, nr. 5-6, 15 februarie 1936.

Constituția din 1923²⁴ prevedea apariția unor legi speciale, votate cu majoritate de două treimi, care să determine condițiile în care femeile își vor putea exercita drepturile politice. Se duc campanii de presă, se țin prelegeri, conferințe, dar abia în anul 1929 femeile vor intra în sfera politicii, obținând drept de vot la nivelul alegerilor comunale, orașenești și județene. Pentru a deveni cetățene cu drepturi depline, femeile de la vârful ierarhiei Uniunii Femeilor Române, cu excepția Mariei Baiulescu, devin membre ale PNL și PNT²⁵, Alexandrina Cantacuzino încercând chiar să înființeze un partid feminin. Cu toate acestea, mișcarea feministă va continua să acționeze în domeniile educației, culturii, filantropiei, domenii în care femeile se puteau face mai ușor remarcate. Vârfurile de lance erau intelectualele, acestea reușind să pătrundă în domeniul educației de tip superior chiar dacă întâmpinaseră opoziția vehementă a colegilor. Stagiară fiind, avocata Ella Negruzzi reușește să pătrundă în baroul Iași, dar decizia de numire îi va fi retrasă pe motiv că, avocat fiind, nu mai poate „să vadă de o gospodărie”²⁶. Un caz asemănător a fost cel al Paulinei Cruceanu – absolventă a Școlii Superioare de Farmacie din București –, care, pentru a se putea înscrie la studiile universitare a avut nevoie de consimțământul scris al tatălui său.²⁷ Încetul cu încetul, femeile vor reuși să demoleze aceste bariere, obținând, prin realizările lor, acceptul colegilor. În anul 1925, se înființează Federația femeilor universitare române, „care trebuie să ridice și să unească pe româncele titrate pe calea de emancipare socială pe care au pornit”²⁸. Această asociație se afiliază la marele bloc al Federației internaționale, asigurând legături cu instituțiile străine similare. Contactele cu intelectualitatea feminină din vestul Europei fuseseră stabilite încă din perioada antebelică, urmare a acestui fapt se va deschide la București Căminul străinelor, înființat „din imboldul Doamnei Maria Nicolae Filipescu”, având-o ca prezidentă pe doamna Ethel Amiral Pantazzi. „Instituția adăpostea femeii de condiție bună, din pătura intelectuală ... lipsite de sprijin, oferindu-le pe lângă confortul material, un mediu prielnic în care să se poată adapta.” Printre membrele care susțineau financiar acest edificiu erau femei de alte naționalități, stabilite în România în urma căsătoriei.²⁹

Treptat, în cadrul mișcării feministe vor apărea două curente, unul moderat în Transilvania, aparținând Uniunii Femeilor Române, grupare prezidată de către Maria Baiulescu și care susținea colaborarea între bărbat și femeie, și altul radical, susținut de Alexandrina Cantacuzino și Calypso Botez (reprezentantele Grupării Naționale a Femeilor Române), în care femeile emancipate acționau singure în politică. Radicalele considerau că bărbații sunt *ceialți*, tabăra adversă, cu care se poate colabora doar dacă aceștia acceptă punctele de vedere ale feministelor. Pentru moderate, bărbații erau soți, tați sau fii, priviți prin prisma relațiilor de familie.³⁰ Spre finele anilor treizeci, când partea radicală a mișcării feministe se îndrepta cu pași repezi spre extremism, se vehiculează ideea creării unui nou curent, numit *neo-feminist*, ca „mijloc de conciliațiune între familie – care-și reclamă o femeie gospodină – și societate – care tinde de-a ridica femeia la o valoare de importanță socială”³¹. Femeia trebuia să revină la viața de familie și la rolul ei matern, dar să iasă din bucătărie și să-și continue operele de binefacere publică.

Inițiativele feministe au fost contracarate de-a lungul timpului, în presa interbelică apărând articole anti-feministe sau reacții la adresa reprezentantelor acestei mișcări. De-a lungul istoriei, mentalul colectiv asociase femeia cu ideea păcatului original, ispita, adulterul, fiind o fiică a Evei cu „ochi alunecoși și inimă zburdalnică”³². În revista bucureșteană „Bilete de papagal”, protagonistul

²⁴ *Constituția României*, publicată în „Monitorul Oficial”, nr. 282, 29 martie 1923.

²⁵ Alexandra Petrescu, *Femeile în imaginarul politic*, în „Științe politice”, nr. 8 (35), august, 2007, p. 25.

²⁶ Theo Stanciu, *După război multe femei s-arată*, în „Magazin Istoric”, nr. 10, octombrie, 1999.

²⁷ Maria Besciu, *Prima femeie farmacist din România*, <http://farmacist.pulsmedia.ro>

²⁸ *Sedința festivă a Federației femeilor universitare române*, în „Gazeta Femeii”, nr. 3-4, 24 ianuarie 1935.

²⁹ *Căminul străinelor. O însemnată operă de asistență socială din Capitală*, în „Gazeta Femeii”, nr. 13-14, 29 aprilie 1936.

³⁰ Alexandra Petrescu, *loc. cit.*, p. 25.

³¹ *Neo-feminismul*, în „Gazeta Femeii”, nr. 27-28, 1-15 noiembrie 1936.

³² I. L. Caragiale, *D-ale carnavalului*, în „Teatru. O scrisoare pierdută”, București, Ed. Minerva, 1986, p. 242.

articolului scris de Tudor Arghezi era un anume *Badea Ion*, „*cel mai vechi feminist născut de o femeie*” și care avea patru surori, opt fete și o mulțime de nepoate. Petrecându-și întreaga viață între femei, „*mai feminist ca el nu poate spune că este nici cea mai autentică dintre feministe*”³³. Despre femeile funcționare, ziarul brașovean „*Ardealul*” (fost „*Nihil Sine Deo*”) afirmă „*că printre cele care funcționează azi în instituțiile de stat, se găsesc prea puține din cele cari își îndeplinesc cu adevărat atribuțiunile slujbei lor, pe când numărul cel mare îl formează – ele – protejatele și simpatiile diferiților «atot puternici ai zilei» și cari bazate pe puterea protectorilor lor, numai slujbă nu fac*”³⁴. Pe aceeași temă, în săptămânalul „*Nihil Sine Deo*”, apare, la „*Cronica veselă*”, *Femeia Modernă*, mult prea grijulie pentru aspectul său exterior, așa încât nu mai poate fi gospodină și mamă.³⁵ Se face analiza trăsăturilor fizice ale femeii și ale bărbatului, ajungându-se la concluzia că femeia care va face muncă bărbătească va dobândi cu timpul trăsături masculine, făcându-se aluzie la câteva dintre feministe care nu erau chiar niște frumuseți. Mulți adversari ai emancipării femeii susțineau că aceasta are capul și creierul mai mici decât bărbatul, de aceea nu-l poate egala³⁶ din punct de vedere intelectual. Totuși, dacă femeia se va dedica unei cariere publice, va ajunge să practice celibatul și va renunța cu totul la dorința de a deveni mamă, provocând dezordine socială și aducând grave prejudicii moralei creștine. Astfel, se va ajunge la apariția unui nou sex, cel neutru³⁷, compus din femei care vor deveni „fizicește” impropriei căsătoriei.

Antifeministii s-au pus de acord când s-a ajuns la problema acordării dreptului de vot femeilor: numai cele care vor satisface serviciul militar, făcând dovada că sunt egale cu bărbații în ceea ce privește condiția fizică, vor deveni cetățene cu drepturi depline.

Adeseori, din rândul femeilor s-au ridicat voci critice la adresa feministelor, voci care susțineau vechile tradiții și condamnau femeia ce tindea spre modernitate sau independență. Femeile cheltuitoare care nesocotesc munca istovitoare a soțului trăind în luxul caracteristic doar clasei sociale bogate, cele care își petrec ziua plimbându-se sau stând în fotoliu și neglijând pregătirea bucatelor și acelea care au servicii și lasă casa în grija servitoarelor fac obiectul criticilor conservatoarelor.

Gazeta brașoveană „*Nihil Sine Deo*” publică opinia unei doamne în ceea ce privește rolul femeilor în societatea românească interbelică. „*Unora dintre noi cucoanele ne-a mai venit un gust, de a cere drepturi. Foarte frumos! Dar înainte de a cere aceasta, să ne gândim puțin câtă bogăție și ce viață fericită era în trecut când: femeia săruta mâna bărbatului, la biserică bărbatul sta înaintea, caili îi conducea bărbatul și femeia sta în fundul trăsorei fără grije, mergea rățoiul înainte, pe vremuri și ce zicea bărbatul era sfânt și era bine cum nu e astăzi.*

Acum vrem drepturi. După ce bărbatul în bunătatea lui ne-a învățat și ne-a dat știință să trăim în lume, vrem să-i luăm și dreptul de conducere?

Nu dragele mele! Nu vă supărați! Să lăsăm grija bărbatului. El are puterea, el are tăria, lui i se cuvine conducerea.”³⁸

Acestor opinii radicale li se alătură idei conform cărora femeia deține totuși un rol important în societatea românească, o societate a bărbaților, puțin pregătită să accepte noua modă. Gospodină, soție sau mamă, acestea erau îndatoririle româncei, din prisma bărbaților purtători de condei într-ale gazetăriei. „*Ca să fie înțelegere în căsnicie, trebuie ca soția – ea a intrat în casa soțului! – să caute să se apropie de el, ... să-și cunoască soțul – ca să știe când trebuie să vorbească și ce trebuie să spuie, să aibă răbdare – să tacă, atunci când îi vine să se certe și să se opună la ceva, să fie bună la suflet – așa*

³³ *Badea Ion și feminismul*, în „Bilete de papagal”, nr. 252, 18 octombrie 1928.

³⁴ *Femeia funcționară*, în „Ardealul”, nr. 4, 11 februarie 1927.

³⁵ *Femeia Modernă*, în „Nihil Sine Deo”, nr. 9, 26 septembrie 1920.

³⁶ *Drepturile politice ale femeilor*, în „Gazeta Transilvaniei”, nr. 117, 14 iunie 1919 și nr. 118, 15 iunie 1919.

³⁷ *Apariția sexului neutru*, în „Ardealul”, nr. 149, 7 octombrie 1923.

³⁸ *Datoria femeii de astăzi*, în „Nihil Sine Deo”, nr. 54, 16 octombrie 1921.

*fiind ea va ști să facă pe placul soțului, chiar dacă pentru ea aceasta ar fi greu.*³⁹ Pentru bunul mers al căsniciei, soția trebuie să respecte zece porunci, care cuprind în esență tehnici de supraviețuire într-o căsnicie nu tocmai fericită: „*Ferește-te de prima ceartă. Nu uita că ești soția unui bărbat, că bărbatul este un om și că un om are slăbiciuni omenești. Nu-l tortura mereu pentru bani, ci caută să-ți ajungă suma pe care ți-o dă săptămânal sau lunar. Dacă bărbatul tău nu prea are inimă, însă stomac are cu siguranță. Vei face bine dacă vei căuta să-ți câștigi favoarea sa prin mâncări bine pregătite*”⁴⁰.

Aceste opinii antifeministe vor apărea pe tot parcursul perioadei dintre cele două războaie mondiale, fără însă a reuși să împiedice schimbările care se vor produce în societatea românească. Încetul cu încetul, femeia se va impune în domenii altădată exclusiv aparținătoare bărbatului, educația în general și cea de tip superior în special contribuind incontestabil la înlocuirea societății românești învechite cu o alta, formată din cetățeni și cetățene. Spre sfârșitul perioadei interbelice, în timpul dictaturii carliste, femeile vor obține drept de vot⁴¹ pentru alegerile parlamentare, ultimul bastion strict bărbătesc fiind astfel demolat.

The Feminist Movement in the Interwar Press

Abstract

The first Feminist manifestations on the Romanian territory appeared at the middle of the 19th century when the revolutionary ideas from 1848 entered the Romanian woman conscience, making her involve in the development of philanthropic societies and of the education, in girls' schools especially.

The boost that the Feminist Movement saw in the interwar period was a consequence of several factors, among which a very important role belonged to the Press. The Feminist ideas were promoted especially by some newspapers but they had been fought against by those ones that did not accept woman's emancipation. The Romanian society was a conservative one and gave women the statute of mothers and housewives, the Church inoculating the idea that women were supposed to obey their husbands; the parents used to raise their girls to become wives and to obey the husband chosen by them.

At the top of the Feminist hierarchy were the “Romanian ladies”, the majority of them being intellectuals, from important families, who knew the meaning of the struggle for the rights of the Romanians, the importance of philanthropic works, and the importance of education both in the family and in the specialized establishments. Thus, the movement for women's emancipation would develop on the basis of a programme that included the education of women in a specialized environment, the fortification of the national sense, leading women from the rural areas, the fight against immorality, keeping the civil and political rights given to women so on and so forth.

In order to reach their aims, Feminists used to keep speeches, to organise national congresses, to participate to international meetings concerning women's rights, consequently succeeding to enter, step by step, on the ground that used to belong only to men!

³⁹ *Despre înțelegere*, în „Femeia Satelor”, nr. 1, ianuarie, 1935, p. 15.

⁴⁰ *Zece porunci pentru femei*, în „Jurnalul”, nr. 45, 25 decembrie 1938.

⁴¹ *Constituția României*, publicată în „Monitorul Oficial”, nr. 42, 20 februarie 1938.